

30.1.2019 /VS

EKOenergia-ympäristömerkin vaatimukset vesivoimaloille

Konsultaatiokierroksien johdosta tehdyt muutokset kriteeriluonnokseen

Vesivoimakriteerien päivitykseen on kuulunut vuonna 2017 valmistunut taustaselvitys sekä kriteeriluonnoksien kaksi julkista konsultaatiokierrosta vuonna 2018. Taustaselvityksen pohjalta luotiin kriteeristön perusrakenne, jota täsmennettiin konsultaatioissa. 1. konsultaatiokierros tapahtui huhti-kesäkuussa ja toinen marras-joulukuussa.

Molempiin konsultaatioihin saatiin yli 20 palautetta sähköisellä Surveyspal -työkalulla kerättynä. Aineisto sisälsi paljon hyödyllistä palautetta periaatetasolla ja yksityiskohdissa, ja se pyrittiin huomioimaan mahdollisimman laajasti, huomioiden reunaehtona tehtävänannon rajaus. Alkukesän 2018 palautteen anti hyödynnettiin editoitaessa toista luonnosversiota.

Syyspuolen 2018 palautteen pohjalta laadittiin pilotoitava versio tammikuussa 2019. Uusien ympäristövaatimusten luonnokseen tehtiin konsultaatiokierroksien tuloksena seuraavia muutoksia:

1. konsultaation jälkeen tehdyt muutokset pääpiirteittäin:

- dokumentista kauttaaltaan poistettiin selittäviä/perustelevia lauseita poistettiin, jos niillä ei varsinaista vaikutusta kriteereihin
- johdanto: ei tue uusien voimaloiden → voimalaitospatojen
- täsmennettiin lievennyshierarkiaa
- poistettiin viittaukset ulkopuolisiin dokumentteihin kuten EU:n vesipuitedirektiivi
- lisättiin mahdollisuus hakea vapautusta kolmannesta kriteeristä, jos kahdessa on saavutettu edistynyt taso
- taulukoitiin kolme kriteeriä siten, että kohta ”todentaminen” täsmentyi

Suomen luonnonsuojeluliitto

EKOenergy secretariat
c/o Finnish Association for Nature Conservation
Itälahdenkatu 22 b A, 00210 Helsinki, FINLAND
www.ekoenergy.org | virpi.sahi@sll.fi | +358 50 308 2457

FRESHABIT LIFE IP (LIFE14/IPE/FI/023)

- lisättiin tarkasteluun voimala, jonka vesivarasto on ylhäällä vuorilla ja vedenotto tapahtuu putkella (ns. norjalaistyyppinen voimala), jossa tarkastelut tehdään alajuoksun jokiosuudella.
- veden virtaama: lisättiin tarkasteluun ohitusuoman virtaama
- kalankulku: täsmennettiin kalalajeja, siirrettiin perustason toimivuuden seuranta ja edistyneeseen tasoon seurannasta johtuva toiminta
- elinymäparistöt: lisättiin maininta vesistyksestä, siirrettiin perustason vaihtoehto2 (ylimääräinen maksu virtavesirahastoon) poikkeuspykäläoastoon, täsmennettiin habitaattien raportointia
- Lisättiin kalastusjärjestöt tärkeisiin sidosryhmiin
- Lisättiin force majeure -pykälä listalta poistamiseen
- Poistettiin ”ohjeet hakijalle ja laadittiin luonnos hakemuslomakkeeksi
- Laadittiin lista kuvitteellisista esimerkkivoimaloista, jotka täyttävät/eivät täytä kriteerejä
- Poistettiin alaluku ”Yhteensopivuus muiden ympäristömerkkien kanssa”

Konsultaation jälkeen tehdyt muutokset:

Muutokset kohtaan C. Vesivoima (Sivu 1)

- muutettu johdantolauseen asioiden järjestys siten, että vesivoimasektorin maininta tulee viimeisenä ja sanamuoto on vaihdettu ” kannustaa vesivoimasektoria huomioimaan ympäristöasiat aiempaa paremmin”. ”
- muutettu ”ja” sanaksi ”sekä” ennen ympäristövaikutusten kompensointia.
- Täsmennetty, että uusien voimalapatojen rakentamista ei vesistöihin ei tueta.
- Muutettu sanamuoto ”hyväksytään” → voidaan hyväksyä.
- Täsmennetty: ”EKOenergia voi kuitenkin hyväksyä myös tämän jälkeen rakennettuja vesivoimaloita, joilla ei ole vaikutuksia vesistöihin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi vesihuoltotunnelliin tai kastelukanavaan rakennetut voimalat, tai voimalat jotka eivät patoa joen virtaamaa kokoaan.”
- Lisätty maininta minivoimaloista: ”Teholtaan alle 1 MW yhden megawatin voimalan hakemus voidaan jättää käsittelemättä sillä perusteella, että siitä saatava energiateho ympäristöhaittaan nähden on vaatimaton.”

Muutokset kohtaan Virtavesirahasto (sivu 2)

- täydennetty otsikointi Virtavesirahasto → EKOenergian Virtavesirahasto
- muutettu ”vapautusta maksusta” → “maksuun alennusta”

Muutokset kohtaan Ympäristövaatimukset vesivoimasähköä tuottaville laitoksille (sivu 3)

- Lisätty lainsäädäntöä ja lupia käsittelevän avauskappaleen loppuksi: ”Mikäli viranomainen on pannut vireille muutoksen, joissa määritetään voimalalle edistyneempi toimilupien tai lupaehtojen taso, voidaan noudattaa tätä tasoa.”
- Muotoiltu lause ”Niitä sovelletaan pääsääntöisesti kaikkiin vesivoimalaitoksiin, lukuun ottamatta voimaloita jotka sijaitsevat vesihuoltotunnellissa tai kastelukanavassa. “

- Selvennetty, että kolmen kriteerin osalta tulee saavuttaa perustaso, ja yhden osalta lisäksi edistynyt taso.
- Tiukennus mahdolliseen kolmannelle kriteerille vapautukseen: “hakijan perustellusta syystä mahdollista anoa vapautusta kolmannelle kriteerille. EKOenergian sihteeristö voi myöntää vapautuksen erillisen tarkastelun ja harkinnan jälkeen.”

Muutokseen kohtaan Kalankulku (alkaa sivulta 3)

- Siirretty aiemmin toisena ollut kriteeri ensimmäiseksi, ennen Veden virtaamaa
- Korvattu kuvauksessa merkittävät kalalajit → tyypilliset kalalajit
- Lisätty kuvauksen loppuun “tarvitessaan”
- Perustason tiukennus: toimiva kalatie. Selkeytetty “Kalatiessä kulkevat kalalajit ja niiden määrät on todennettu seurannoilla.” Selkeytetty todentaminen “raportti kalatien käytöstä”.
- Edistynyt taso tekstien selkeytys: “Lisäksi seurantatulosten perusteella on tehty toimenpiteitä kalatien toimivuuden parantamiseksi. Toimenpiteillä on parannettu kalojen nousuedellytyksiä kalatiessä. Myös alaslasku on huomioitu ja tehty toimenpiteitä kalojen ohjaamiseksi voimalan ohitse.” sekä todentamisessa “Raportti toimenpiteiden toteutuksesta ja niiden vaikutuksista.”
- Lisätty soveltamisohjeisiin todentamiseen “..ja toiminnasta sekä vesistön sääntelystä nykytilanteesta ja ennen voimalan rakentamista.”

Muutokset kohtaan Veden virtaama

- Siirretty aiemmin ensimmäisenä ollut kriteeri toiseksi, Kalankulun jälkeen
- Kriteerin kuvaus: Voimalan toiminta turvaa riittävän ja jatkuvan virtaaman jokiuomassa turbiinien läpi ja/tai kalatien tai ohitusuoman kautta.
- Perustaso: nollavirtaamaan johtavat poikkeustilanteet raportoidaan, todentamisessa minimijuoksuus kalatien ja/tai ohitusuoman läpi
- Edistynyt taso: ekologinen virtaama on määritetty vuodenajoittain, sovelletaan myös kalatien käytössä

Muutoksen kohtaan Jokien elinympäristöt

- Kriteerin kuvaus: ... tarjolla siinä vesistöosassa, jossa voimala vaikuttaa → sijaitsee
- Jokieliöt → jokielistö
- Perustaso: Kompensaatiouoma siirretty perustasosta edistyneeseen tasoon. Todentamista täsmennetty mm. Vesitystilanne
- Edistynyt taso: säännöllinen seuranta, tuloksia on jo sovellettu, esim. Kompensaatiouoma.
- Tiukennettu mahdollisuutta kompensaatioon lisäämällä “perusteltu syy” sen sijaan, että voimala vain sijaitsee voimakkaasti muutetussa vesistössä: “Hakija voi perustellusta syystä anoa muutosta kriteeriin 3 siten, että perustason täyttämisen sijaan hakija valitsee suorittavansa ylimääräisen maksun EKOenergian Virtavesirahastoon...”

Muutokset kohtaan Hyväksymismenettely, julkisuus ja voimassaoloaika

- Hyväksytään → voidaan hyväksyä

- Päätös kelpoisuudesta
- 30 päivän → 30 arkipäivän ajan
- lisätty sidosryhmiin viranomaiset ja vesialueen omistajat

Kaikkia kommentteja ei voitu huomioida luonnoksen kehittämisessä. Syyt olivat vaihtelevia. Kommenteissa esimerkiksi esitettiin ympäristömerkille tehtäviä, jotka eivät kuulu sen toimivaltuuksiin, esim. vaadittiin sinänsä aiheellisesti muutosta lakiin tai sen soveltamiseen luvituksessa. Kommentti saattoi koskea myös asiaa, joka oli jo päivitysprosessin määrittelyvaiheessa rajattu työn ulkopuolella. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi hakijayrityksen toiminta ja vastuullisuuspolitiikka muualla kuin ympäristömerkkikelpoisuutta hakevassa voimalassa sekä vesistön säännöstelykäytännöt yläjuoksulla. Eräät kommentit olivat myös hyvin yleisluontoisia, esimerkiksi ympäristömerkki tai sen pyrkimys ympäristömerkitä vesivoimaa mainittiin viherpesuksi, josta kokonaisuudessaan ja periaatteellisista syistä tulisi luopua. Toisaalta hyvin yksityiskohtaiset ohjeet esimerkiksi kalankulun toimivuuden ja habitaattien arvioimiseksi jätettiin kirjaamatta ympäristömerkin ohjeistoon, vaikka niitä voi hyödyntää jatkotyössä. Kommenttien merkittävydessä huomioitiin myös se, että luotavan kriteeristön tulee olla sovellettavissa paitsi Suomessa myös muualla.

Ympäristömerkin vaatimuksia tarkistetaan noin viiden vuoden välein. Koska nyt puheena oleva päivitysprosessi on erittäin hyvin dokumentoitu, on mahdollista hyödyntää osaa saadusta palautteesta tulevassa työssä tai silloin, kun ympäristömerkin vaatimuksia joudutaan soveltamaan ja tulkitsemaan.

Lisätietoja:

Versiot ja konsultaatioiden kuvaus löytyvät EKOenerigian verkkosivulta:
<http://www.ekoenergy.org/ecolabel/criteria/hydropower-criteria-review/>

Lisätietoja antaa myös Virpi Sahi, virpi.sahi@sl.fi, puh. 050 308 2457